

Duray Miklós

**A múltból okulni kell, a jelenben a jövőt kell alapozni,
a jövőt tervezni kell**

(Trianon 100 – 2020. június 4.)

Lehet-e érzelem mentesen viszonyulni a Nagy-Trianon palotában aláírt jogi dokumentumhoz, amely a történelmi Magyarország megszűnését jelentette? Aki tudja, hogy miről szól ez a békeszerződésnek nevezett szöveg, még ha a történészi vagy politikusi szakma álarca mögé rejtőzik is, nem maradhat indulattól mentes. Ha magyar akkor azért nem, ha valamilyen haszna vagy kielégítettsége származott belőle, azért nem. Az viszont bármilyen indulattól függetlenül kijelenthető, hogy az addigi politikatörténet első olyan nagy nemzetközi támogatottsággal hozott döntése volt, amely egy több mint ezer éve létező államot fölszámolt. S tette ezt a 19. század utolsó harmadától fokozatosan kialakuló hatalmi politika szerint, ami az érdekövezetek megteremtésével szándékozott újra osztani a világ egy részét. Ennek állt útjában a történelmi Magyarország. A baj az, hogy ezt a szándékot támogató elemeket éppen Magyarországon belül keresték és találták meg. Ezért a Trianon évforduló kapcsán lehet, hogy ezeknek az elemeknek a megismerésére és elemzésére is figyelmet kellene fordítanunk, meg arra is, hogy egy fokozott magyarellenesség szítással, hogy kívánták stabilizálni az új állapotokat.

Már több mint ötven évvel ezelőtt, 1968-ban Pozsonyban az 1920-as 30-as évek kommunistáinak szűkkörű összejövetelén Ladislav Novomesky szlovák költő, publicista egy érdekes véleménnyel rukkolt elő, így reagálva az akkor felerősödő magyarellenességre.

Ha nem vezették volna be 1844-ben Magyarországon a kizárólagos magyar nyelvhasználatot, lehet, hogy nem fajult volna ide a szlovák-magyar viszony. Erről Lőrincz Gyula a Csemadok akkori országos elnöke számolt be, miközben annak az alkotmánytörvénynek a javaslatán dolgoztunk (sikertelenül), ami a felvidéki magyarok közösségi jogállását lett volna hivatott megalapozni. Az nem jutott eszünkbe, hogy 1868-ban a Magyar Országgyűlés által elfogadott nemzetiségi törvény sem ismerte el a nem magyar nyelvűek kollektív jogát és képviselőik kivonultak az ülésteremből.

Trianon 100. évfordulóján azonban nem árt tudatosítanunk: a múltat nem mi teremtettük, de a jelenért és a jövőért felelősek vagyunk mi magyarok, az egész nemzet, mi felvidéki magyarok és a velünk együtt élő szlovákok. A politikai rendszerváltozást követően az 1990-es évek első felében megpróbáltuk megfogalmazni a magyarok és a szlovákok társnemzeti egymásra utaltságát, amelynek sajátos területi és etnikai kapcsolódását éppen a felvidéki magyar közösség jelentheti. Valószínűleg nem véletlenül, de mind a szlovák politika és hozzájuk kapcsolódva a magyar politika egy része is ezt elutasította, hiszen ez csökkenthette volna a manipulálhatóság lehetőségét. Viszont még sincs más választás, mint a közös jövőkeresés-építés, nevezzük azt bárhogyan is, mert ha nem ezt tesszük, mindannyian rajta veszhetünk. A mi esetünkben Trianon ennek a bizonyítéka, nehogy Apponyi egyik korabeli kérdésfelvetését kelljen újra fogalmaznunk: legyünk öngyilkosok azért, hogy életben maradhassunk. Ez 100 évvel ezelőtt sikerült. Egy nemzet történetében azonban ilyesmi nem ismételtető meg.